

له پاش راپرسی وچه سپاندنی دهستور له کوردستان چیکریت؟؟ ... جه مال فهتاح

دیاره به هۆی درێژه کیشانی جهنگی ناوخۆیی و دوای ئەو هوش به هۆی دوو فاقی و دوو ئیدارهیی له باشوری کوردستاندا گهندهلی ئیداری و ئابوری و سیاسی و پوشتنیری و پهروه دهیی و یاسایی و بازرگانی و بزێوی و نیشتمانی و هتد. . گهیه نراو ته ته ئهوپه ری خراپی. گهنده لیه کان به جوړیکن هه ریه کییک له وگه نده لیا نه کو مه لیک برینی قولی کردو و ته جه سته ی گه لو نیشتمان. گه نده لیه کان به جوړیک زه قن که نا کریت چیتر لئیر سینه وه ی راسته و خو و دلسۆزانه ی له گه ل نه کریت. له لایه ن سه رکرا دیه تی سیاسی کوردستانی باشور به گشتی و له لایه ن جه نابی سه رۆک بازرانی سه رۆکی هه ری می کوردستان به تاییه تی. دوا چا وه پروانی کو مه لانی خه لکی کوردستان هه تا دوای 10/15 یه وه هه تا پاش راپرسی ده ستوره. که دوای ئەوه پێویسته 1- زۆر به په له و به ی هیج دوا که وت نیک هه ردو و ئیداره که بکریته وه به یه ک ئیداره ی توکمه و به هیز وه ئه و ئیداره یه له خزمه تی سه داسه دی خه لکی کوردستان دا بێت وه به پێی پلان و پیرنسیپو یاسا کاربکات له گشت رو وه کانی ژیا نی کو مه لگای کوردستاندا به گشتی. 2- له ئیداره ی نویدا خه لکی شیا و له جیگای شیا و دا بنریت، دور له پیره نسپی شه قوشری خزمایه تی و حزبا یه تی و عه شایه ری و هتد. . 3- دوای ده رکردن ولادان له سه رکاریان دادگایی کردنی دزوجه رده و گشت ئەو که سانه که بوونه ته هۆی دروستکردنی گه نده لی ئیداری و ئابوری و په له و پایه ی خۆیان به کار هینا وه بو به رزه وه ندی تاییه تی خۆیان. به ی گۆیدا نه لایه نی حزبا یه تی و که سایه تی عه شایه ری و هتد. . 4- هه ولێ ته وا و بدریت بو گه یان دنی خزمه ت گوزاری بو سه رجه م جه ما وه ر به جوړیک هه مو مالیکێ کورد بکریته وه، به تاییه تی سه ره تایێ ترین مافی خه لک که کاره با و ئا و سوته مه نیه پێویسته به هه ر نرخیک بێت به زوترین کات بو ها و ولاتیان دا بین بکریت. 5- هه ولبدریت خواره مه نی مانگانه (با یعی) بگه ر پینریته وه بو ها و ولاتیان چونکه و ابزانم له پاش را گرتنی بریاری نه وت به رانه ر به خو راک له سه رانه ری ئیرا قدا را گیرا بوو نا بێت ده سه لاتی هه ری م چاوله به شه عه ره بیه کانی ئیراق بکات له م رو وه وه، پێویسته له سه ر بره پارهی نه وت که به ر هه ری می کوردستان ئەکه ویت ئەو خواره مه نیانه بو جه ما وه ردابین بکریت. له لایه کیتر ئەگه ر دا هاتی هه ری م به جوړیکێ یه کسان و داد په روه رانه دا به ش بکریت هیج تاکیکێ کورد نه ک برسی نا بێت به لکو زۆر به سه ره رزیه ئه ئی. وه ئەمه ش پێویسته مانگانه موچه (به نه فی ت) ئەوه ی که له ولاتیانی پێشکه و توو خواز پێی ئەوتریت سو شیا ل بو منالو ژنی خا وه ن مندا ل و پیا و نا و نا فره تانی بیکار تا په ی دا کردنی کار بو یان موچه یان بدریت، وه پیرو په ک که وته موچه ی بو بپریته وه. 6- پێویسته به شه دا گیرکرا و به عه ره ب کرا وه کانی باشوری کوردستان ها و کاری ته وا و ی جه ما وه ره که ی بکریت له رو وه کانی دروستکردنی خانو بو یان له شا رو شوینی با و با پیرانی خۆیان وه دامه زرا ندنیان له دام و ده زگا و ئورگانه ده وله تیه کان له شوینی نیشته جی بوونیان به پێی پسپۆری هه ر ها و ولاتیه ک. وه با ری ژیا نیان به شیوه یه کی ریکو پیکێ سه رده مانه بو ریکبخریت. 7- ها و کاری راسته و خو ی پارێزگاری که رکو ک ولێژنه ی پارێزگای که رکو ک بکریت چی له پروی ئابوری و چی له پروی وره یی به شیوه ی به رده و ام تا کو بتوانن به سه ر که ندو کو سپه کانی پێشده میاندا زالبن. چونکه دلنیا بین که ده سه لاتی نا وه ند له به غدا نه ک یارمه تیان نادا ت به لکو هه رچی زیاتر کی شه و گیرو گرفتیا ن بو دروست ئەکات به جوړیک که ده ستیا ن کرا وه نه بێت بو هه ر خزمه تیکێ ئا وه دا نکرده وه و گه شه پیدان له نا وچه دا گیر کرا و به عه ره ب کرا وه کاندایه گشتی و له شاری که رکو ک دا به تاییه تی. 8-

وهک په رلهمانی کوردستان بپیری له سهر داوه شارهکانی ئاکری و سوران و پانیه و هه له بجهی شههید بکریت به پاریزگا ئه گهر خانه قینیش بکریت به پاریزگای گهرمیان کاریکی شیوا و به که لکو شوږش گپرانه یه. 9- دورخستنه وهی دهسه لآتو هه رپویه کی حزبایه تی له ناو داموده زگا ئیداری و ئابوریهکانی هه ریمی کوردستاندا. 10- کۆکردنه وهی گشت داها تهکانی کوردستان به دهستی پاکوخه رجکردنیشی له خزمه تی سه دا سه دی خه لکی کوردستاندا هه ر به دهستی پاک. 11- به مه دهنی و مؤدیږن کردنی گشت ده سگا و ئورگانه ئیداری و ئابوریهکانی هه ریمی کوردستان به تاییه تی کاروباری بانکه کان بو ورد ژمیږی و گه یاندنی خزمه تی هه رچی زیاترو په له تریبو خه لکی کوردستان وهک دانانی ئامیږی ئه لیکترۆنی بانک له دیواری ده ره وهی بانکه کان بوئه وهی هاو لاتیان هه موکاتیگ بتوانن به کارتی ئه لکترۆنی خو یان پاره له کاشیهکانی بانک ده ر بکه ن. 12- پیویسته کۆبوونه وهکانی په رلهمانی کوردستان ئاشکرابن وله شاشه ی میدا کانه وه به تاییه تی میدیا ئاسمانیه کان بلا و بکریته وه بو سه ر جه م خه لک بوئه وهی هه ر تاکیکی کۆمه لی کوردستان بزانیت پار له مانه که ی چی ده ستورویاسایه ک په سه ن ئه کات بوژیانیان. 13- جه ماوه ر سه رچاوه ی هه مو بو نیکه به سه ر کردایه تی سیاسی کوردستان و ده سه لاتی هه ریمه وه بو یه پیویسته گشت به رپرسان خو یان به خزمه تکاری جه ماوه ر بزنانن له گشت دام و ده زگاکانی هه ریمدا هه یچ کی شه یه ک بو هاو و لاتیان دروست نه که ن و به وردی گو ی له راو داوا کاریهکانیان بگرن و دل سو زانه بو یان جیه جی بکه ن. 14- خو پپیشاندان و نا ره زایی ده ر برین مافیکی ره وای هه ر کۆمه لگایه که به کۆمه لانی خه لکی کوردستانه وه هه یچ که سو لایه نو ده سگایه ک مافی نیه ئه و مافه له جه ماوه ر زه وت بکات نه ک نا بی زه وت بکریت به لکو ئه بی ت گشت ئورگانه ئیداری و ئابوری و سه ر بازبو پۆلیسیه کان پشتگیری ته وای داواکانی جه ماوه ر بن. له لایه کیتر پیوانه بو هه ر ده سه لاتیکی دیموکراسی خواز له سه ر انسه ری جیهاندا گو ی رایه لی هه بۆجه ماوه ره که ی و پریزگرتنی رای جه ماوه ره که ی و پاریزه ری مافه کانیه تی. ئه وه ش سه ره تاییترین مافه که جه ماوه ر نا ره زایی به رانه ر به که موکوری و که مه تر خه می ده سگا ئیداری ئابوریهکان نیشاندات. ئه مه ش پیویستی به راهینانور و شنبر کردنی ده سگاکانی پۆلیسو ئاسایش هه یه له سه ر انسه ری کوردستاندا. به جوړیک پۆلیسو ئاسایشی کوردستان و ابار به یږیږی که ئه وان به شیکن له جه ماوه رو جه ماوه ریش که سوکاری ئه وان نه ک و ابزانن سه ر ده می به عسه و ئه وان به کریگیروای سه دامن بو یه نا بی ت هه یچ وه لایه کیان بۆجه ماوه ر هه بی ت. 15- فه رمانه ری ک تاده گاته وه زیر پیویسته دل سو زی کاره که یان بن پیویسته بو خزمه تی راسته وخو و نا راسته و خو ی جه ماوه ر بچه شوینی کار کردن شوینی کاریان له مالی خو یان و گشت جیگایه کیتر له لایه پیوژتر بی ت نه ک ته نها له به ر موچه و به رزه وهندی ته سکوتاییه تی خو یان بچه دائیرهکانیان. 16- بو گه شان وهی روی ئابوری و خو پاراستن له گه نده لی و مشه خو ری پیویسته پار له مانی کوردستان یاسای باج ده ربکات به شیوه یه کی سه ر ده مانه وه باج له سه ر هه ر به ره م هینی ک چی ئامیرو چی مرو ف و چی مولکایه تی و چی ئوتۆمۆبیل دابنری ت. به شیوه یه ک که نه هاو و لاتیان هه ست به پاله په ستۆبکه ن له سه ر خو یان وه نه ئیداره ی هه ریمیش زیانی به ربکه ویت. چونکه به شیکی زوری و لاتیانی پیشکه وتوو ئیداره ی ده وله تو میلله ت له سه ر حسیبی باج ئه چی ت به ریوه. له لایه کی تر پیویسته ئه وه ی موچه وه ر ئه گری ت باج بدات به پیی ده سکه وتی مانگانه ی یان هه فتانه ی هه ر موچه خو ری ک بو نمونه له ولاتی به ریتانیا ریژه ی باج له %17 ده سکه وته به لام باله کوردستان ریژه ی باج له سه دا %10 ده سکه وت بی ت. ئه وپاره ی باجه ش ئه گه ریته وه بو ئورگانه خیرخوازه کانو بو یژیوی مندا لانی بیسه ر په رشتو بو موچه ی پیرو په ککه وته کان و بو موچه ی که سه بیکاره کان هه تا په یداکردنی کارو هه روه ها بو موچه ی ئورگانه پزیشکیه کان وهتد. 17- ئاوه دان کردنه وهی سه رتاسه ری

کوردستان بەتایبەتی گوندەکانی کوردستان. پێویستە بەشیوەی سەردەم گوندەکان ئاوەدان بکریتهوه. وەهەولبدرییت پرۆژەیی ئاو وکارەباو جادەو قوتابخانەو نەخۆشخانە بگەیهنریته گشت گوندەکانی کوردستان. چونکە سەرەرای ئەوەی گوندەکانی کوردستان هەردەم لەسەردەمی شۆرشدا لانەیی پێشمەرگە بوون لەهەمانکاتدا لەسەر کوردایەتی رەسەن گوندەکان لەلایەن رژیমেوه وێرانکران. وە لەلایەکیتر ئاوەدانکردنەوهی کوندەکان وهاوکاری کردنی گوند نشینەکان ئەبێتە هۆی زیاد بوون وپەرەپێدانی بەرەمه خۆمالیەکانی وەک بەروبوومی ئازەل لەپووی شیرمەنی وگوشتو خوری وپێستەوه لەلایەکی ترئەبێتە هۆی بەروبوومه کشتوکالیەکان وەک سەوزەو میوه وزۆربوونی لەبازارەکاندا وگەیشتنی بەدەستی بازارەکان وجەماوەر بەنرخیکی داشکاو. 18-پەرەدان بەخویندن لەگشت قۆناخەکاندا وگۆڕینی ئەوبارنامە کۆنەیی خویندن بۆبارنامەیهکی پێشکەوتوی سەردەمانە بۆئەمەش کەلک لە بارنامەیی خویندن و لاتانی پێشکەوتوی جیهان وەر بگیرییت بۆگشت قۆناخەکانی خویندن. لەپووی بارنامەیی خویندن نابیت هەریمی کوردستان رچاوی بارنامەیهک بکات لەلایەن دەسەلاتی ناوەندەوه یان لەلایەن عەرەبهوه دابریژرییت چونکە ئاوەزی عەرەب واهەلکەوتوو هەرئەبیت لەپووی بەرژەوهندی نەتەوهی عەرەبهوه بارنامەکانیان دابریژن وبارنامەکانی ئایندەشیان لەوانەیی رابوو یان پێشکەوتوتر نابیت بەلەئێستاوه دنیایا بین کەبارنامەیهک عەرەب دابریژرییت بۆخویندن پیری ئەکەن لەخەرافات و لەپووی ئاینو مەزەهەبهوه دای ئەریژن کەئەویش خیری نەک بۆکورد بۆهیچ مروفتیک تێدانابیت. ئەمروو بارنامەیی زۆر پێشکەوتوی خویندن هەیه لەجیهانی پێشکەوتودا کەهەر لەسەرەتایبەوه ئاوەزی مندال بەجۆریک باردینن کەئاوەزیکی کراوهیهوه بەپێی قۆناخەکانی ژیان فییری گشت روه شاراوهکانی ژیانان ئەکەن وکۆسپیک نامیینیت لەپێشدهمی مدالان و لاواندا کەلەئایندەیی ژیاناندا گرفتیان بۆدروست بکات. بۆسەلمانندی راستی ئەم رایەش ئەگەر ئاوەزوسایکۆلۆجی مندالیکی ئەوروپی لەگەل ئاوەزو سايکۆلۆجی مندالیکی ئیراقیدا بەراورد بکرییت جیاوازیهکەیان پانتایبەکی فراوانە، ئەوهش تەنها فییرکردن وبارهیانی قوتابخانەو خیزانە ئەتوانییت جۆریک مندال باربیینیت کەسودبەخشی تەواوبیت بۆکۆمەلگا لەئایندەدا نەک باربییت بەسەر کۆمەلگاوه. 19-ریکخستنی ناوشارو بازارەکانی کوردستان بەشیوەی سەردەم ئیستاش بازارەکانی کوردستان بەتایبەتی بازارەکانی پایتەختی کوردستان بەتایبەتی شاری سەوزەو میوهکان وەکو بازارە دواکەوتوکانی ئەفریقاو خۆرەلاتی ئاسیایە نەپووی جوانکاری و نەپووی تەندروستی و نەپووی پاکی خاوینی رچاو ناکرییت. ئەمە پێویستی بەگۆڕانی بنەرەتی هەیه. یان بازاری لەنگەو کۆنەفرۆشان لەگشت شارەکاندا هیچ پوویهکی شارستانی پێوهنیه کۆمەلگایهک کەباری بژیوی باشکرییت ئیتر پێویستی بەکۆنەپۆشی نیه، ولاتو نیشتمانی کوردستانیش لەسەر دەریای نەوتە ئیتر شەرمە گەلەکەمان کۆنەپۆش بیت. 20-رووی ریگاو بانی کوردستان چی بەهۆی هەلەموتی ناوچەیی کوردستانهوه چی بەهۆی ناریکوپییکی ریگاو بانەوه پۆژانە کارەساتی دلتهزیین روو ئەدەن پێویستە دەسگا بەپرسەکانی هەریم هەولبەدەن ریگاو بانەکانی هەریم هەرچی زیاتر فراوان بکەن وئامازەکانی ریگاو بان وهاوچۆ زیاتر بکەن. پۆژانە لەتەلهفزیونەکانهوه گوی بیستی کارەساتەکانی ئۆتۆمبیلین ونوینەرانی پۆلیستی هاتو چۆش هەر ئەلین بەهۆی گویندەکانی بەیاساکی هاتوچۆ توشی ئەوکارەساتە هاتون ئەمەش چارەسەر نیه چارەسەری بنەرەتی چاککردنی جادەکانە بەشیوهیهکی سەردەمانهوهکەلەگەل چری ئەو گشت ئۆتۆمبیلەیی کوردستاندا بگونجییت. .